

УДК 391(=161.2=172:[746.1:677.024]
(477.8+474.5)"18/20"
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2023.06.1333>

ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ЛИТОВСЬКИХ ТРАДИЦІЙНИХ УЗОРНОТКАНИХ ФАРТУХІВ

Олена НИКОРАК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0887-8929>
докторка мистецтвознавства, професорка,
провідна наукова співробітниця,
Інститут народознавства НАН України,
відділ народного мистецтва,
проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: olenanykorak@gmail.com

Людмила ГЕРУС

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5931-3816>
докторка історичних наук,
кандидатка мистецтвознавства,
старша наукова співробітниця,
завідувачка відділу народного мистецтва,
Інститут народознавства НАН України,
відділ народного мистецтва,
проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: ludmilagerus@gmail.com

Тетяна КУЦИР

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6522-0640>
кандидатка мистецтвознавства,
наукова співробітниця,
Інститут народознавства НАН України,
відділ народного мистецтва,
проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: sonechko_29@ukr.net

Стаття присвячена особливостям виготовлення литовських традиційних запасок, дослідження яких було здійснене під час реалізації другого етапу українсько-литовського міждисциплінарного науково-дослідного проекту «Унікальні технології етнографічного текстилю: досвід збереження в західній Україні та Литві» у 2023 р. Для вивчення цього питання вчені здійснили поїздку в с. Шешупес Вілкавішкіського р-ну Каунаського повіту, де працює сертифікована майстриня традиційного ткацтва Яніна Блажукене. Вона виготовляє фартухи відповідно до технологій, які були поширені у Литві у кінці XIX — у першій половині XX ст.

Мета статті — проаналізувати принципи виготовлення литовських традиційних узорнотканих фартухів, своєрідність їхнього декору та орнаментальних схем. Особливу увагу приділено сувалкійським запаскам — унікальному явищу литовського ткацтва. Крім того, у статті висвітлено шляхи реалізації другого етапу проекту «Унікальні технології етнографічного текстилю: досвід збереження в західній Україні та Литві» у 2023 р.

Об'єктом дослідження є традиційні узорноткані фартухи Аукштайтії, Жемайтії, Дзукії, Малої Литви, окрему увагу приділено пам'яткам із Сувалкії, а предметом — технологічні параметри їхнього виготовлення, особливості декору та орнаментальних схем.

Під час вивчення литовських традиційних фартухів було застосовано методи емпіричного (спостереження, експеримент, опис) та теоретичного дослідження — порівняльно-історичний, мистецтвознавчий та структурний аналіз, а також метод систематизації.

Результати. Під час реалізації другого етапу проекту у 2023 р. українські та литовські вчені провели дослідження литовських традиційних узорнотканих фартухів. В Аукштайтії переважали білі фартухи, нижній край яких був оздоблений однією чи декількома смугами орнаменту. Жемайтійські фартухи виділялися вертикальними смугами стриманих кольорів несиметричного відносно центру виробу розташування. У центральній частині Дзукії носили клітчаті фартухи біло-синіх та біло-червоних барв. Під час виготовлення фартухів у Малій Литві поєднували декілька ткацьких технік таким чином, щоб візерунки лляної тканини нагадували шовкові. Найбільш оригінальними орнаментально та колористично насиченими вважаються фартухи Сувалкії. Їхні барвисті мотиви виконували технікою вибору по основі полотняного переплетення. У їхньому декорі часто використовують мотив лілї.

Висновки. Принципи оздоблення фартухів литовських історико-етнографічних районів старанно відтворюють майстри традиційного ткацтва Литви, однією з яких є Я. Блажукене. У збереженні та розвитку традиційних технологій виготовлення литовського етнографічного текстилю важливе значення належить державній підтримці, зокрема, наданим стипендіям, проведенням конкурсів тощо. Ефективність цих заходів у Литві дозволяє припустити, що запровадження подібних методів стимулювання матиме позитивний результат в Україні також.

Ключові слова: Україна, Литва, ткацтво, традиційне вбрання, фартухи, дослідження, проект.

УДК 391(=161.2=172:[746.1:677.024]
(477.8+474.5)"18/20"
DOI <https://doi.org/10.15407/>

TECHNOLOGIES FOR MAKING LITHUANIAN TRADITIONAL PATTERNED WOVEN APRONS

Olena NYKORAK

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0887-8929>

Doctor in Art Studies, Professor,

Leading Researcher,

Ethnology Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine,

Folk Art Department,

15, Svoboda Avenue, 79000, Lviv, Ukraine,

e-mail: olenanykorak@gmail.com

Lyudmyla HERUS

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5931-3816>

Doctor in History Sciences, Candidate of Art Studies (Ph.D.),

Leading Researcher, Head of Department,

Ethnology Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine,

Folk Art Department,

15, Svoboda Avenue, 79000, Lviv, Ukraine,

e-mail: ludmilagerus@gmail.com

Tetiana KUTSYR

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6522-0640>

Candidate of Art Studies (Ph.D.)

Researcher,

Ethnology Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine,

Folk Art Department,

15, Svoboda Avenue, 79000, Lviv, Ukraine,

e-mail: sonechko_29@ukr.net

Introduction. The article was written based on the results of the Ukrainian-Lithuanian project “Unique technologies of ethnographic textiles: conservation experience in western Ukraine and Lithuania”. The article is devoted to the main features of the traditional Lithuanian aprons making. The study of Lithuanian aprons was carried out during the realization of the second stage of the Ukrainian-Lithuanian interdisciplinary scientific research project «Unique Technologies of Ethnographic Textile: Experience of Preservation in Western Ukraine and Lithuania» in 2023. To investigate this issue, scientists made a trip to the village of Šešupės Vilkaviškis District, Kaunas County, where certified traditional weaving craftswoman Janina Blažukiene works. She makes aprons according to the technologies that were widespread in Lithuania at the end of the XIX — in the first half of the XX century. The *relevance* of the publication is due to the insufficient coverage of Lithuanian traditional woven under waist wear in Ukrainian-language literature, as well as the possibility of applying the acquired knowledge to preserve and develop weaving traditions in Ukraine.

The article’s *purpose* consists of an analysis of the making principles of Lithuanian traditional patterned aprons, the originality of their decor, and ornamental patterns. Special attention is paid to Suvalkija aprons — a unique phenomenon of Lithuanian weaving.

The *object* of the study is the traditional patterned woven aprons of all historical and geographical regions of Lithuania: Aukštaitija, Žemaitija, Dzūkija, Lithuania Minor, special attention is paid to monuments from Suvalkija, and the *subject* of the study is the technological parameters of aprons` making, features of their decor and ornamental patterns.

During the study of Lithuanian traditional aprons, the *methods* of empirical (observation, experiment, description) and theoretical investigation were applied — comparative-historical, art study, and structural analysis, as well as the method of systematization.

Results. During the realization of the second stage of the project in 2023, Ukrainian and Lithuanian scientists conducted a study on Lithuanian traditional patterned aprons. The aprons of Suvalkija are considered to be the most original ornamentally and colorfully saturated. Their colorful motifs were made using the technique of float techniques on the warp of weaving. In their decor, the lily motif is often used in a variety of mirror-symmetrical and asymmetrical configurations.

Conclusion. Traditional Lithuanian weaving masters, one of them is J. Blažukiene, painstakingly reproduce the main decoration principles of the Lithuanian historical and ethnographic regions aprons. In the preservation and development of traditional technologies for Lithuanian ethnographic textiles techniques, state support, in particular, scholarships, contests, etc., is of great importance. The conducted study on the preservation of unique weaving technologies showed the effectiveness of such measures in Lithuania, which suggests that the introduction of similar methods of stimulation will have a positive result in Ukraine as well.

Keywords: Ukraine, Lithuania, weaving, traditional clothing, aprons, study, project.

Вступ. 25—29 вересня 2023 року в межах реалізації українсько-литовського проекту «Унікальні технології етнографічного текстилю: досвід збереження в Західній Україні та Литві» за партнерською угодою від 17.02.2022 р. між Інститутом народознавства НАН України (далі ІН НАНУ) та Каунаським технологічним університетом (далі — КТУ); договором № М/14-2023 від 31.07.2023 р. між Міністерством освіти і науки України та ІН НАНУ; між Литовською науковою радою та КТУ (номер гранту S-LU-22-5) у Каунасі відбулася зустріч його учасників — співробітників відділу народного мистецтва ІН НАНУ д. мист., проф., пр. н. с. О. Никорак (керівник проекту з української сторони), д. іст. н., ст. н. с. Л. Герус, к. мист., н. с. Т. Куцир та працівників кафедри інженерії виробництва факультету машинобудування та дизайну КТУ д. т. н., доц. Е. Купмікайте (керівник проекту з литовської сторони), д. т. н., ст. н. с. Д. Мілашене, д. т. н. Ж. Рукуйжене, д. т. н. О. Белухіно.

Протягом повномасштабного вторгнення в Україну та за її межами відбувалися і продовжують проводитися численні виставки українського традиційного мистецтва, які користуються популярністю у відвідувачів. Це свідчить про те, що, не зважаючи на суспільно-політичну ситуацію у державі, вивчення та збереження мистецьких пам'яток залишається актуальним. Звернення до традицій, зокрема й ткацьких, на різних рівнях, яке поживалося останнім часом, потребує теоретичного переосмислення та вироблення нових підходів до збереження української нематеріальної культурної спадщини, якими є, зокрема, технології виготовлення етнографічного текстилю. Ці процеси передбачають вивчення досвіду європейських країн, однією з яких є Литва — країна, що виробила дієвий механізм збереження технологій створення тканих виробів. Міжнародна НДР «Унікальні технології етнографічного текстилю: досвід збереження в Західній Україні та Литві» присвячена, зокрема, вивченню успішного литовського досвіду в царині збереження нематеріальної культурної спадщини.

Під час реалізації проекту вчені виокремили декілька груп виробів, які займають особливе місце у традиційній культурі, виділяються технологічними параметрами чи декором, а саме, покривала [1—2], рушники [3—7], пояси [8]. Продовження вивчен-

ня особливостей виготовлення одягового текстилю вчені здійснили на прикладі фартухів.

Литовські традиційні фартухи-«прійосте» мали важливе композиційне та символічне значення у вбранні дівчат та жінок. Вони свідчили про працьовитість, охайність господині, захищали її від недоброго ока, гарантували родючість. Фартухи доповнювали комплекс традиційної одягової, вносили орнаментальні чи композиційні акценти, або ж були суголосними вовняним спідницям. На відміну від останніх, візерунки яких могли бути близькими у різних історико-етнографічних районах Литви, фартухи мали виразні орнаментальні та композиційні відмінності, часто зумовлені технологією виготовлення.

Протягом 2018—2019 рр. під час реалізації НДР «Орнаментика етнографічного текстилю Західної України та Литви: універсальні й унікальні параметри» вчені ІН НАНУ та КТУ провели вивчення особливостей литовських фартухів у музеях Румшішкеса, Кретінги, Клайпеди, Вільнюса та Каунаса [3, р. 28]. Отримані результати дослідники доповнили вивченням технологій виготовлення литовських традиційних фартухів-«прійосте» на основі творчості сертифікованої майстрині традиційного литовського ткацтва Яніни Блажукене у вересні 2023 р. Крім того, під час дослідження були опрацьовані литовські публікації, присвячені традиційному вбранню, невід'ємною частиною яких були запаски (С. Бернотене [9], Д. Томкувене [10], Бернотайте-Беляускене Д., Руткаускене Р. [11], Юркувене Т. [12], Кавалюскене А. [13]); праці, присвячені литовському традиційному орнаменту (Савонякайте В. [14], Юркувене Т. [15], Туменас В. [16]), а також каталоги музеїв, зокрема, Маріямпольського краєзнавчого музею, у якому зберігається велика збірка сувалькійських запасок — цінного надбання литовського традиційного мистецтва [17].

На першому етапі вивчення було застосовано методи емпіричного дослідження, а саме, спостереження, експеримент та опис під час опрацювання технологій виготовлення литовських узорнотканих запасок на прикладі роботи сертифікованої майстрині литовського ткацтва Яніна Блажукене. З теоретичних методів основними в межах розвідки стали порівняльно-історичний та мистецтвознавчий аналіз, перший з яких дозволив прослідкувати зміни, які відбулися у технології виготовлення литовських запасок

Іл. 1. В майстерні Яніни Блажукене. Зліва направо: Петрас Блажукас, Вілія Шумакарене, Едіта Шумакарене, Яніна Блажукене, д. т. н. Егле Кумпікайте, д. т. н. Жанета Рукуйжене, д. мист. Олена Никорак, к. мист. Тетяна Куцир, д. т. н. Дайва Мілашене, Рута Кумпікене, д. і. н. Людмила Герус

Іл. 3. Яніна Блажукене показує учасникам проекту принцип виконання тканого орнаменту технікою вибору. Навколо майстрині стоять: д. т. н. Егле Кумпікайте, Рута Кумпікене, д. мист. Олена Никорак, д. і. н. Людмила Герус, д. т. н. Дайва Мілашене

Іл. 2. Майстриня Яніна Блажукене показує принципи ткання сувалкійських фартухів д. і. н. Людмили Герус

Іл. 4. Учасники майстеркласу. Зліва направо: Петрас Блажукас, д. т. н. Жанета Рукуйжене, Яніни Блажукене, Вілія Шумакарене, д. т. н. Егле Кумпікайте, Едіта Гелажене, д. т. н. Ольга Белухіна, Едіта Шумакарене, д. і. н. Людмила Герус, д. мист. Олена Никорак, д. т. н. Дайва Мілашене

від кінця ХІХ до початку ХХІ ст. та провести паралелі між литовськими та українськими пам'ятками. Мистецтвознавчий і структурний аналіз було використано під час опрацювання композиційних, орнаментальних та колористичних особливостей виробів. Крім того, для аналізу візерунків було застосовано метод систематизації і формальний аналіз.

Основна частина. Для реалізації НДР «Унікальні технології етнографічного текстилю: досвід збереження в Західній Україні та Литві» вчені ІН НАНУ відвідали Каунас та здійснили поїздку у майстерню «Національний одяг» у с. Шешупес Вілкавішкського р-ну Каунаського повіту, де працює сертифікована майстриня традиційного литов-

ського ткацтва Яніна Блажукене. Офіційно початок своєї діяльності вона датує 2006 р., коли знайома подарувала їй ткацький верстат. Ткати майстриня навчилася у своєї матері, яка вдома виготовляла традиційні для Акштайтії пояси. Першими виробами майстрині були пояси і рушники. Зараз майстриня виготовляє тканини для спідниць, запасок та безрукавок, характерні для усіх історико-етнографічних районів Литви, а також пояси-юости. На замовлення у майстерні шиють із ручностворених полотен вбрання для творчих колективів, виконують індивідуальні замовлення з пошиття комплектів чи окремих компонентів одягу. Майстриня навчає усіх охочих ткацьким при-

йомам, зокрема, й свою доньку Едіту Шумакарєне, яка працює разом з матір'ю у майстерні.

Яніна Блажукєне не лише копіює давні вироби чи відновлює старі візерунки, а й творчо їх опрацьовує, створюючи нові, розвиваючи традиції литовського ткацтва. Особливо подобається їй сувалкійські жіночі фартухи завдяки яскравим кольорам та складним візерункам, з-посеред яких вирізняється мотив лілії.

У майстерні українські та литовські дослідники спробували виткати зразок орнаменту, традиційний для оздоблення сувалкійських фартухів. Для цього застосовується техніка вибору, а орнамент виконується з виворотньої сторони полотна. О. Никорак припустила, що такий спосіб декорування міг бути зумовлений технічними параметрами виконання та мінімізував можливість випадкової шкоди утвореному візерунку на тканині (затягування — довгих перекриттів ниток узорного піткання (утка), розташованих над ділянками переважно однотонного тла, витканого полотняним переплетенням). Я. Блажукєне підготувала основу темних відтінків на невеликих ручних верстатах та запропонувала науковцям вибрати візерунки з простих мотивів для виконання вовняними нитками контрастних до тла кольорів (іл. 1—2). Вона показала дослідникам принципи виконання орнаментального мотиву технікою вибору на основі полотняного переплетення не лише на зразку, а й на прикладі власної роботи на великому верстаті (іл. 3—4).

Запаскам кожного історико-географічного району Литви притаманні свої характерні особливості, часто пов'язані із ткацькими техніками, які ретельно відтворює Я. Блажукєне. В Аукштайтїї носили переважно білі запаски, нижній край яких був оздоблений однією чи декількома смугами орнаменту, найскладніший з яких виконувався перебором, а простіші — дамаським чи сатиновим тканням [10, іл. 42; 12, р. 50] (іл. 5). Жемайтїйські запаски поділяють на декілька груп. Найдавніші з них виготовлені з льону полотняним переплетенням із орнаментальними смугами червоного кольору, який виконували технікою вибору з вивороту тканини. У другій половині XIX ст. запаски північної частини району ткали репсом, а червоний став у них домінуючим кольором. На півдні Жемайтїї білі запаски прикрашали вертикально-розташованими рядами червоних

Іл. 5. Жіноче вбрання Аукштайтїї з узорнотканим фартухом. Кінець XIX ст. Музей народного побуту Литви (с. Румшішкес), постійна експозиція

візерунків, виконаних технікою вибору (іл. 6). На початку XX ст. популярними стали вироби, при виготовленні яких у піткання поєднували кольору вовняну та бавовняну пряжі [12, р. 71—72].

Одягові компоненти Малої Литви, зокрема й фартухи, значно краще і детальніше відображені в опублікованих та іконографічних джерелах, аніж вироби з інших історико-етнографічних районів Литви [13]. Завдяки цьому дослідники литовського одягу змогли детально описати вбрання селян першої половини XIX ст., не зважаючи на невелику кількість збережених пам'яток з цього періоду. Тогочасне жіноче вбрання характеризується як багатобарвне та із значною кількістю давніх елементів, що привертало увагу іноземців, які цікавилися литовською культу-

Іл. 6. Жіноче вбрання Жемайтії з узорнотканим фартухом. XIX ст. Музей народного побуту Литви (с. Румшішкес), постійна експозиція

рою. Ці вчені припускають, що крій жіночих спідниць був переосмислений на основі моди ренесансу, зразки якої частіше зустрічаються у південних країнах [12, р. 103].

Фартухи Малої Литви ткали з лляної пряжі поєднуючи в одному виробі орнаментальні смуги, виконані сатином, перебором та багаторемізним тканням червоною ниткою на білому тлі (іл. 7). Така тканина, ймовірно, імітувала шовкові полотна, які було заборонено носити литовцям-селянам [12, р. 103]. Ці обмеження були прийняті Сеймом Речі Посполитої у 1613 р. та введені в дію у 1620 р. і стосувалися також одягу українських селян та міщан. Зо-

Іл. 7. Реконструкція жіночого вбрання з Малої Литви з узорнотканим фартухом. XIX ст. Майстерня національного костюму Муніципального центру етнічної культури м. Клайпеда. URL: <https://www.etnocentras.lt/Event/Tautinio-kostiumo-dirbtuves/>

крема, у ньому йшлося про те, що ніхто із міщан та селян не має права одягати шовкового одягу чи «підбою» (ймовірно, шити підкладку з шовкових тканин) [18, с. 8].

Одяг Дзукії, що була розташована на південному сході Литви на правому березі річки Неман. увібрив тенденції, притаманні сусіднім територіям. Так, у північній частині району, яка межувала з Аукштайтією, жіночий одяг був дуже схожим, а подекуди й однаковим із аукштайтійським, тоді як в одязі мешканців південно-західній місцевості було багато спільного із сусідами з Сувалкії [12, р. 139]. Дзукійські фартухи відрізнялися з-поміж інших литовських характер-

ним клітчастим малюнком (іл. 8). Виробам ХІХ ст. властивий біло-синій чи біло-червоною клітчастий декор. Поділ фартухів витканих дамаском із північної частини Дзукії прикрашали широким плетеним, а на початку ХХ ст. в'язаним гачком мереживом як і в Аукштайтії. З останньої чверті ХІХ ст. кольорова гама фартухів ставала все більш темною із домінантними червоними, синіми чи навіть чорними кольорами. Їх прикрашали зазвичай у нижній частині тонкою смугою орнаменту з дрібних нескладних за накресленням мотивів (ромбів, квадратів, трикутників) яскравіших барв [11, р. 117—122].

Технічно та орнаментально найскладнішими були дзукійські фартухи із території вздовж річки Неман. Тут відчутним був вплив Сувалкії, розташованої за річкою [10, рр. 46—47]. Їх оздоблювали дрібними різнобарвними мотивами світлих відтінків, згрупованими внизу виробу [11, рр. 120, 130—131] чи розміщеними по всьому полотну [11, р. 126], виконаних технікою «вибір» барвистими вовняними нитками по клітчастій основі полотняного переплетення.

Фартухи Сувалкії вважають одними з найбільш декоративно привабливих з-посеред литовських тканих виробів. Їх виготовляли, як уже зазначалося, технікою «вибору» із використанням тонших ниток нейтральних темних відтінків для основи й утка, та грубших багатоколірних — для орнаментальних мотивів. Ця техніка у литовському ткацтві зустрічається лише у Сувалкії та її теренах південно-східної частини Дзукії [18, с. 10]. Як і у виробках з інших литовських історико-етнографічних районах, відповідно особливостей технічного виконання, оздоба та колористики, вчені виділяють фартухи початку — середини ХІХ ст. та кінця ХІХ — початку ХХ ст. [12, р. 173]. Перші з них мали біле льняне полотняне чи репсове тло з доволі широкими поздовжніми червоними перебірними смугами геометричних чи рослинних геометризаних орнаментів, які склалися з одного чи чергування декількох мотивів [11, рр. 138—139] (іл. 9). Технологія виготовлення та декор цих виробів близькі до тих, типових для Малої Литви першої половини ХІХ ст. Вчені також припускають, що й у випадку сувалкійських фартухів має місце наслідування європейських шовкових тканин ХVІІІ ст. [12, р. 173].

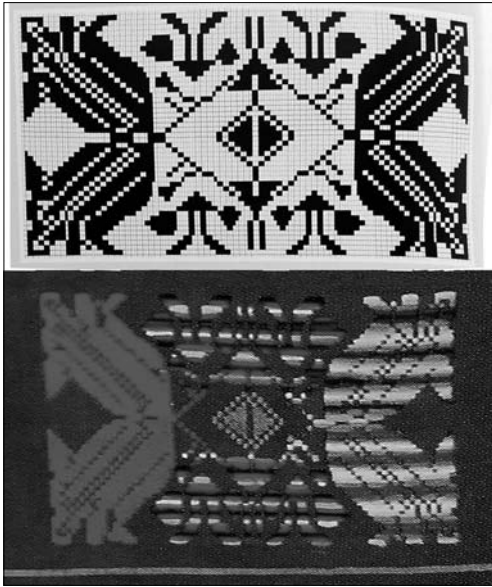
У другій половині ХІХ ст. їм на зміну прийшли фартухи із чорним чи сіро-блакитним тлом та перебір-

Іл. 8. Дівоче вбрання. Алітуський р-н, Дзукія. Друга половина ХІХ ст. Ілюстрація з Jurkuvienė T. Lietuvių tautinis kostiumas [12, р. 151]

Іл. 9. Жіноче та дівоче вбрання. Занавикай Вілкавішкіського р-ну. Жемайтія. Перша половина ХІХ ст. Ілюстрація з Jurkuvienė T. Lietuvių tautinis kostiumas [12, р. 177]

Іл. 10. Фрагмент орнаменту фартуха та схема до нього, с. Моколай Мар'ямпільського муніципалітету, Сувалкія. Початок ХХ ст. Ілюстрація *Suvalkiečių prijuostės. Katalogas* [17, р. 32]

Іл. 11. Узорнотканий фартух, с. Будвечай Мар'ямпільського муніципалітету, Сувалкія. Початок ХХ ст. Ілюстрація *Suvalkiečių prijuostės. Katalogas* [17, р. 31]

ними візерунками, розділеними групами кольорових смуг. У кінці ХІХ ст. у комплексі традиційного жіночого вбрання їх поступово витіснили вироби із вовняними багатоколірними мотивами, що імітували візерунки шовкових парчевих тканин, ймовірно, французьких, значна частина яких у ХVІІІ ст. вироблялася у Ліоні і мала широкий ринок збуту [19, р. 53].

Особливою популярністю на всій території Сувалкії користувався мотив, що складався із чотирьох квіток лілій, розташованих обабіч бічних сторін цен-

трального ромба між ними [17, рр. 17—24] (іл. 10). В процесі еволюції ці мотиви набули поліваріативності розташування на площині. До кінця ХІХ ст. у фартухах переважало горизонтальне розташування цих мотивів. Разом з тим, виготовляли вироби із вертикальними стрічковими [12, рр. 149—151; 18, р. 47], сітчастими [17, рр. 27—33, 49] чи шаховими [17, р. 35] композиціями. Поряд із фартухами з великими складними мотивами, у цей період ткали вироби з дрібними геометризваними ліліями, розташованими по всій їхній площині. Крім того, траплялися композиції із чергуванням широких смуг щільно укладених мотивів із вузькими стрічками дрібних розташованих на великій відстані один від одного [17, р. 26].

Особливою вишуканістю відзначаються композиції фартухів, у яких усі елементи поєднані між собою. Таким є, наприклад, фартух із с. Будвечай Саснавольського р-ну Мар'ямпольського повіту [17, р. 31] (іл. 11). Площина виробу поділена на дев'ять майже однакових клітинок, у кожену з яких вписано дзеркально-симетричні відносно вертикальної осі симетрії мотиви: більші за розміром з характерними для Сувалкії чотирма ліліями обабіч ромба та менші з дрібнішими за розміром квітками. Усі елементи орнаменту розташовані вздовж трьох вертикальних ліній, а ритмічне чергування більших з меншими створює динамічну напругу, підкреслену контрастними зіставленнями червоних та зелених барв у квіткових мотивах.

Деякі литовські вчені початку ХХ ст. вважали фартухи середини та кінця ХІХ ст. з Сувалкії найвищим досягненням литовського домашнього ткацтва. Представлені на художніх виставках Литви та за кордоном, зокрема, на Першій литовській художній виставці (1907) (іл. 12), Виставці литовських фартухів у Салоні литовського художнього товариства (1927) [20, р. 234, 237], а також у м. Монца (Італія) (1925), Першій виставці тканих виробів Північної та Східної Європи у Музеї декоративного мистецтва у м. Париж (Франція) (1927), вони отримали визнання громадськості [19, р. 239].

Яніна Блажукене також демонструє вироби за мотивами сувалкієцьких фартухів на виставках у Литві і за кордоном. У 2019 р. вона отримала 3 місце, а в 2022 р. перемогла на Національній конкурсній виставці народного мистецтва «Золотий віночок»

Литовського національного культурного центру. Ця організація, заснована у 1941 р., є державною бюджетною установою, яка сприяє збереженню етнічної культури й аматорського мистецтва, що діє при Міністерстві культури Литви. Центр відіграє важливу роль у системі національних культурних закладів, допомагаючи суспільству та окремим особам демонструвати свою національну самобутність та представляти литовську народну культуру за кордоном. Це завдання реалізуються через численні заходи, які організовує Центр, зокрема, й виставки народної творчості [21]. Підсумкові пересувні виставки за результатами конкурсу, на яких представлені різні види традиційного литовського мистецтва усіх повітів, відбуваються в багатьох містах, що дозволяє розширити аудиторію відвідувачів та стимулює розвиток традиційних ремесел. На думку громадськості, щорічні виставки «Золотий віночок» переросли в цикл заходів, які спонукають до творчості майстрів, привертають увагу спільноти до справжніх цінностей народного мистецтва та неповторності литовських звичаїв [22]. Організатори прагнуть до вирішення важливих для литовського суспільства питань, а саме: чи може змінюватися народне мистецтво і якщо так, то як і на скільки; що цінніше — копії музейних експонатів чи творчі авторські роботи, створені на основі традиційних творів? Через неоднозначність відповідей на ці питання, метою конкурсу й наступних після нього виставок є збереження традицій литовського народного мистецтва, а також підтримка майстрів, які на їхній основі створюють оригінальні твори [23, р. 3].

На цьогорічній Республіканській конкурсній виставці народного мистецтва Яніна Блажукене представила 5 узорнотканих запасок (2021—2022), виготовлених із дотриманням сувалкійських традицій ткацтва, які, проте, не є точними копіями збережених виробів (іл. 13). Усі вони відзначаються високим рівнем виконавчої майстерності, деталізацією мотивів, злагодженістю та гармонійністю композицій. Орнаментальні мотиви одного із фартухів перегукуються із пам'яткою Литовського художнього музею (LA-1795) з села Паташінес Шакаяйського району Маріямпольського повіту [11, р. 150], вертикальні смуги якого утворені половинками мотиву з ліліями із чергуванням червоного, зеленої та синього кольорів у них. Половинки мотивів розміщені дзеркально-

Іл. 12. Експозиція фартухів на одній з перших литовських художніх виставок. Початок ХХ ст. Архів Музею творів і колекцій Антанаса Жмуйдзінавічюса. Ілюстрація з Lebednykaitė M. Šventadienės prijuostės lietuvos kultūroje. XIX a. — XX a. pirmoji pusė [20, р. 234]

Іл. 13. Яніна Блажукене на виставці «Золотий віночок». 2022 р. URL: <https://www.suvalkietis.lt/tag/janina-blazukiene/>

симетрично відносно центральної осі симетрії виробу, що не доволі нетипово для сувалкійських фартухів. Я. Блажукене використала більш поширений прийом оздоблення, об'єднавши половинки мотивів і розташувавши їх вертикальними рядами із чергуванням червоної й зеленої барв у лівій половині орнаментальної смуги; та червоної, білої й рожевої — у правій (іл. 14).

В оздобленні іншого фартуха із представлених на конкурс, майстриня використала мотив лілій у вазоні, який доповнила дрібними восьмипелюстковими розетами (іл. 15). Витонченості мотивам додають кольорові переходи від світлих до темних і насичених. Фартух вирізняють контрастні співставлення темного тла і світлих візерунків, розрідження роз-

Іл. 14. Блажукене Я. Узорнотканий фартух Сувалкії. 2021 р. Виставка «Золотий віночок». 2022 р. Ілюстрація з Respublikinė konkursinė liaudies meno paroda. 2022. Katalogas [23, p. 12]

Іл. 15. Блажукене Я. Узорнотканий фартух Сувалкії. 2021 р. Виставка «Золотий віночок». 2022 р. Світлина організаторів виставки. URL: <https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1862084/geriausi-liaudies-meistrai-akstinas-blazukiene-ir-bieliukas>

Іл. 16. Учасники проекту д. і. н. Л. Герус, д. т. н. Е. Кумпійкайте, Е. Гелажене, д. мист. О. Никорак, д. т. н. Ж. Рукуйжене, д. т. н. Д. Мілашене, д. т. н. О. Белухіна біля необарокового палацу Садиби Зипляй

Іл. 17. Блажукене Я. Узорнотканий фартух. Виставка у Садибі Зипляй. 2023 р.

ташування яких надає легкості загальній композиції. Подібні орнаментальні мотиви та їх поєднання між собою використані у фартусі із села Бразюкай Каунаського району [11, p. 151].

У вересні-жовтні 2023 р. відбулася виставка творів Я. Блажукене та її доньки Едіти Шумакарене у Садибі Зипляй. Це комплекс споруд, реконструйований для потреб культурного туризму у 2010—2012 рр., оточений одним з найбільших парків у Литві [24], перлиною якого є необароковий палац (іл. 16). На виставці представлено 25 оригінальних фартухів майстрині, інспіровані узорнотканими сувалкійськими виробами, які позначені орнаментальним, композиційним та колористичним різноманіттям. Більше половини фартухів із представлених на виставці оздоблені горизонтальними стрічковими візерунками, трохи менше — сітчастих орнаментальних композицій, незначна кількість має вертикальне розташування мотивів. У своїх роботах Я. Блажукене демонструє варіативність накреслення традиційних для сувалкійських запасок лілій — від цілком натуралістичної подачі до сильно геометризованої. Іншим улюбленим мотивом майстрині є мотив зірки чи восьмипелюсткової ружі, який вона поєднує із ліліями, або використовує самостійно. Оригінальним є фартух, у широких смугах якого попарно розміщені рівновеликі мотиви зірки та лілії, розмежовані дрібними розетами. Їхню спорідненість підкреслено не лише розміром, а й кольором (іл. 17). Вироби ткацтва на виставці доповнено керамікою, дерев'яною

скульптурою та живописом, що нашоує на думку про переосмислення концепції презентації традиційного мистецтва у Литві на початку ХХ ст. (іл. 18).

Вчені обох країн у межах цього візиту також мали змогу відвідати виставку литовського народного мистецтва «Archaika» у Національному художньому музеї ім. М. Чюрльоніса. Мета виставки полягала у презентації литовської культурної спадщини ХVІІІ—ХХ століть через колекцію виробів традиційного мистецтва, яка у музеї налічує 12000 одиниць. Назва виставки визначила критерії відбору експонатів: старовинні вироби, які залишалися незмінними протягом століть, та не зазнали впливу міської культури чи промисловості. Основу експозиції становили вироби ручної роботи з місцевої сировини (глини, дерева, льону, вовни), призначені для повсякденного вжитку: керамічний посуд, знаряддя ткацтва та прядіння, тканини та деталі одягу. Організатори виставки наголошують на територіальній замкнутості, характерної для життя литовських селян до початку ХХ століття, яка, на їхню думку, зумовлювала етнічну специфіку народного мистецтва. Етнографічному текстилю та предметам із ним пов'язаними, на виставці було приділено чи не найбільше уваги. Поряд з прялками та веретенами, жіночими головними уборами (намітками, очіпками), поясами, рушниками, покривалами, по центру зали височіла піраміда з подушок в узорнотканих пішвах, яка організувала усі предмети навколо, надавши експозиції тепла та затишку (іл. 19).

В межах реалізації наукового проекту з метою презентації отриманих результатів, науковці кафедри інженерії виробництва факультету машинобудування та дизайну КТУ організували і провели науковий семінар за участю українських вчених відділу народного мистецтва ІН НАНУ «Універсальні й унікальні техніки ткацтва західної частини України та Литви» («Universal & Unique Techniques of Weaving of the Western Part of Ukraine and Lithuania»), відкритий для усіх бажаючих (іл. 20). Спершу виступили д. т. н. Е. Кумпикайте та д. т. н. Д. Мілашене із доповіддю «Унікальні технології етнографічного текстилю. Досвід презентації у західній частині України та Литви» («Unique Technologies of Ethnographic Textile. Experience of Presentation in Western Part of Ukraine and Lithuania») (іл. 21). Вони представили основні етапи реалізації проекту у 2022—2023 рр.,

Іл. 18. Учасники проекту на виставці творів народного мистецтва у Садібі Зиплай. Зліва направо: к. мист. Т. Куцир, Рута Кумпикене, д. т. н. Егле Кумпикайте, д. т. н. Ж. Рукуйжене, д. мист. О. Никорак, д.т.н. О. Белухіна, д. і. н. Л. Герус, д. т. н. Д. Мілашене

Іл. 19. На виставці «Archaika» у Національному художньому музеї ім. М. Чюрльоніса. Зліва направо: к. мист. Т. Куцир, д. т. н. Егле Кумпикайте, д. мист. О. Никорак, д. і. н. Л. Герус, д. т. н. Д. Мілашене

Іл. 20. Учасники наукового семінару «Універсальні й унікальні техніки ткацтва західної частини України та Литви» у КТУ

Іл. 21. На науковому семінарі. Доповідають д. т. н. Егле Кумпікайте та д. т. н. Д. Мілашене

Іл. 22. На науковому семінарі. Доповідає д. мист. О. Никорак

лення українських узорнотканих сорочок у зв'язку із відсутністю можливості опрацювати їх в Україні через воєнний стан. Дослідниця зупинилася на характерних рисах сорочок Лемківщини, Підгір'я, Холмщини і Підляшшя, Волині та Полісся, доповнивши теоретичний матеріал значною кількістю ілюстрацій.

Доповідь д. і. н. Л. Герус «Функції рушника. Українські традиції» («Towel Function. Ukrainian Traditions») містила матеріали багаторічних досліджень застосування рушників в українських звичаях та обрядах, зв'язок функціонального призначення із технікою виготовлення й оздоблення. Особливе зацікавлення в аудиторії викликали звичаї, суголосні литовським, наприклад, у весільних обрядах, а також нові функції рушників, які, зокрема, використовуються в урочистостях з нагоди випускних свят у дитячих садках, школах.

Семінар завершився виступом к. мист. Т. Куцир «Вишивка в українських традиційних сорочках» («Embroidery in Ukrainian Traditional Shirts») про різноманіття українських вишивальних швів, їхнє застосування у декору компонентів одягу, поєднання із тканими деталями тощо. Крім того, доповідь торкалася питання походження терміну «вишиванка», його трактування у ХХ та на початку ХХІ ст., а також використання традицій української вишивки сучасними дизайнерами одягу.

Під час поточного візиту до Каунаса українські вчені взяли участь в екскурсії Ж. Рукуйжене модерністичними архітектурними пам'ятками Каунаса (іл. 23), які були внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у вересні 2023 р. Після того, як Вільнюс перейшов під контроль Польщі, а Каунас

Іл. 23. Учасниці проекту д. і. н. Л. Герус, д. мист. О. Никорак, к. мист. Т. Куцир біля пам'ятки каунаського модернізму

музейні збірки, з якими працювати вчені, досліджені техніки ткацтва та особливості їхнього збереження в обох країнах. Окрему увагу вчені приділили тим аспектам, які їм найбільше запам'яталися, зокрема, мова йшла про основні етапи виготовлення українських ліжників, аналогів яким у Литві немає.

Наступним був виступ д. мист. О. Никорак «Декор узорнотканих жіночих сорочок Західного регіону України» («Décor of Pattern Woven Female Shirts of Western Region of Ukraine») (іл. 22), основним завданням якого була презентація технологій виготов-

став столицею Литви, «в одну ніч він перетворився на європейську столицю», — під час свого візиту до міста написав Ульф Мейєр. У цей час були зведені державні та приватні будівлі, включаючи парламент, посольства, національний банк, а також офіси, школи та резиденції [25]. Із 6000 споруд 1919—1939 рр. до сьогодні збереглися 1500, які відображають багатогранність архітектури модернізму та її здатність адаптуватися до різноманітних умов. Фасади, вуличні пейзажі та природні елементи в поєднанні з існуючими міськими та геоморфологічними умовами створюють унікальну атмосферу, для якої характерні широкі панорами, відкриті міські та природні простори й різноманітний рельєф. Архітектура Каунаса є втіленням еволюційної, а не революційної модернізації Європи початку ХХ ст. [26].

Висновки. Проведене дослідження показало значне різноманіття технічних, орнаментальних та кольорових вирішень литовських запасок. Вивчення діяльності сертифікованих майстрів ткацтва Литви свідчить про збереження традицій виготовлення етнографічного текстилю, яке значною мірою зумовлене державною підтримкою цієї діяльності. Ефективними методами у цьому контексті є сертифікація народних майстрів, умови якої передбачають, що процес ткацтва здійснюється в аналогічний або наближений до давнього спосіб. Перевіряючий орган у цьому випадку слідкує за використанням близьких до давніх матеріалів, а також інструментів ткацтва. Отриманий сертифікат державного зразка гарантує щомісячну стипендію, дозволяє брати участь у державних конкурсах, одним із найпрестижніших з яких у галузі традиційного литовського мистецтва є «Золотий віночок», що є додатковою перевагою при організації майстер-класів. Обираючи майстерню для пошиття комплексу традиційного вбрання, замовники (державні та приватні особи, танцювальні колективи, вокальні ансамблі, державні установи, зокрема, музеї) віддають перевагу тим, у яких працюють сертифіковані майстри, що є запорукою фахових знань та майстерності виконання.

Практика державної підтримки майстрів народного мистецтва на сьогодні майже відсутня в Україні. Впровадження заходів, подібних до сертифікації у Литві, підтримуватиме подальше використання давніх технік ткання сучасними майстрами, допоможе у збереженні існуючих осередків ткацтва та від-

родженню тих, що занепали, сприятиме підвищенню фахового рівня виконавців, створюватиме додаткові стимули для розвитку.

Українські вчені висловлюють щире подяку литовським колегам за виняткову підтримку та максимальне сприяння у реалізації проєкту. Наші партнери були і залишаються з нами від початку повномасштабного вторгнення росії, роблять нас впевненішими та міцнішими. Віримо, що радість від перемоги Україна розділить з Литвою, яка була і залишається цілковито відданою справі подолання російської агресії.

Дослідження було профінансоване Міністерством освіти та науки України (договір М/14-2023) та Науковою радою Литви (грантовий номер S-LU-22-5).

1. Никорак О., Куцир Т., Кумпікайте Е., Мілашене Д., Рукуйжене Ж., Ненартавічюте Е. Західноукраїнські та литовські покривала: паралелі етномистецької традиції декору. *Народознавчі зошити*. 2020. № 1 (151). С. 60—92.
2. Никорак О., Куцир Т. Багаторемізні західноукраїнські та литовські покривала: етномистецькі паралелі. *Народознавчі зошити*. 2022. № 6 (168). С. 1367—1376.
3. Kumpikaitė E., Nykorak O., Nenartavičiūtė E., Herus L., Kutsyr T., Milašienė D., Kozakevych O., Rukuižienė Ž. Comparative Analysis of Western Ukrainian and Lithuanian Folk Towels. *Fiber & Textile in Eastern Europe*. 2023. № 2 (31). С. 26—38.
4. Kumpikaitė E., Nykorak O., Nenartavičiūtė E., Herus L., Kutsyr T., Kozakevych O., Milašienė D., Rukuižienė Ž. Similarities and Differences of Lithuanian and Western Ukrainian Folk Towels. *AUTEX 2022 Conference Proceedings*. University of Technology, Lodz, Poland. 2022. P. 186—190.
5. Никорак О., Кумпікайте Е., Мілашене Д., Рукуйжене Ж. Традиційні рушники Західної України і Литви: спільні та відмінні риси декору. *Народознавчі зошити*. 2023. № 3 (171). С. 742—776.
6. Герус Л., Кумпікайте Е., Ненартавічюте Е. Функція рушника: порівняльний аналіз української та литовської традиції. *Народознавчі зошити*. 2023. № 3 (171). С. 777—791.
7. Куцир Т. Мілашене Д., Рукуйжене Ж. Вишивка у традиційних тканих рушниках західної частини України та Литви: порівняльний аспект. *Народознавчі зошити*. 2023. № 3 (171). С. 792—804.
8. Никорак О., Герус Л., Куцир Т. Узорноткані пояси Західної України і Литви: техніки, орнаментика, функції. *Народознавчі зошити*. 2022. № 5 (167). С. 1147—1163.
9. Bernotienė S. *Lietuvių liaudies moterų drabužiai XVIII a.—XX a. pr.* Vilnius: Mintis, 1974. 277 p.

10. Tomkuvienė D. *Kaišiadorių apylinkių tautinis kostiumas*. Vilnius, 2013. 432 p.
11. *Lietuvių tradiciniai ir tautiniai drabužiai: tekstilė, grafika, tapyba*. Sudarytojos Dalia Bernotaitė-Beliauskienė, Rima Rutkauskienė. Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2017. 511 p.
12. Jurkuvienė T. *Lietuvių tautinis kostiumas*. Vilnius: Baltos lankos, 2006. 246 p.
13. Kavaliauskienė A. *Vakarų lietuvių istorinis kostiumas XV a. — XX a. I pusė. Mažosius Lietuvos istorijos muziejus*, 2017. 150 p.
14. Savoniakaitė V. *Audiniai kaimo kultūroje. Lietuvių geometriniai raštai XIX—XX amžiuje*. Vilnius: Alma littera, 1998. 245 p.
15. Jurkuvienė T. Lelijos motyvas lietuvių liaudies tekstilėje. *Senovės baltų kultūra*. № 5. *Augalysimboliai*. Vilnius: Gervė, 1999. P. 248—261.
16. Tumėnas V. *Lietuvių tradicinių rinktinių juostų ornamentas: tipologija ir semantika*. Vilnius: Diemedis, 2002. 278 p.
17. *Suvalkiečių prijuostės. Katalogas*. Sudarytojai Danutė Katkuvienė, Asta Vandytė. Marijampolė: Piko valanda leidykla, 2008. 142 p.
18. Головацкий Я.Ф. *О костюмахъ или народномъ убранствѣ русинокъ или русскихъ въ Галичинѣ и Сѣверовосточной Венгрии*. Петроградъ: Въ типографіи А.А. Краевского (Литейная, дом № 38), 1868. 67 с.
19. Lu J., Zhao F. French Silk Varieties in Eighteenth Century. *Asian Social Science*. 2021. № 1. Vol. 17. P. 53—61.
20. Lebednykaitė M. *Šventadienės prijuostės lietuvių kultūroje. XIX a.—XX a. pirmoji pusė*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2013. 242 p.
21. *Lithuanian National Culture Centre. About Us*. URL: <https://www.lnkc.lt/go.php/eng/About-us-/8781> (дата звернення 30.10.2023).
22. Paskelbti geriausi liaudies menininkai. URL: <https://alkas.lt/2023/01/10/paskelbti-geriausi-liaudies-menininkai/> (дата звернення 30.10.2023).
23. *Respublikinė konkursinė liaudies meno paroda*. 2022. Katalogas. Gelgaudiškis, 2023. 32 p.
24. *The history of Zypliai Manor*. URL: <https://zypliidvaras.lt/?cat=3> (дата звернення 30.10.2023).
25. John Hill. *Modernist Kaunas Added to UNESCO World Heritage List*. 25. September 2023. URL: <https://www.world-architects.com/en/architecture-news/headlines/modernist-kaunas-added-to-unesco-world-heritage-list> (дата звернення 30.10.2023).
26. *Modernist Kaunas: Architecture of Optimism, 1919—1939*. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1661/> (дата звернення 30.10.2023).
- dition Parallels. *The Ethnology Notebooks*, 1 (151), 60—92 [in Ukrainian].
- Nykorak, O., & Kutsyr, T. (2022). Overshot Western Ukrainian and Lithuanian Coverlets: Ethno-Artistic Parallels. *The Ethnology Notebooks*, 6 (168), 1367—1376 [in Ukrainian].
- Kumpikaite, E., Nykorak, O., Nenartaviciute, E., Herus, L., Kutsyr, T., Milasiene, D., Kozakevych, O., & Rukuiziene, Z. (2023). Comparative Analysis of Western Ukrainian and Lithuanian Folk Towels. *Fiber & Textile in Eastern Europe*, 2 (31), 26—38.
- Kumpikaite, E., Nykorak, O., Nenartaviciute, E., Herus, L., Kutsyr, T., Kozakevych, O., Milasiene, D., & Rukuiziene, Z. (2022). Similarities and Differences of Lithuanian and Western Ukrainian Folk Towels. In: *AUTEX 2022 Conference Proceedings* (Pp. 186—190). Lodz.
- Nykorak, O., Kumpikaite, E., Milasiene, D., & Rukuizienė, Z. (2023). Traditional Towels of Western Ukraine and Lithuania: Common and Distinctive Features of the Decor. *The Ethnology Notebooks*, 3 (171), 742—776 [in Ukrainian].
- Herus, L., Kumpikaite, E., & Nenartaviciute, E. (2023). Towel Function: Comparative Analysis of Ukrainian and Lithuanian Traditions. *The Ethnology Notebooks*, 3 (171), 777—791 [in Ukrainian].
- Kutsyr, T., Milasiene, D., & Rukuiziene, Z. (2023). Embroidery in Traditional Woven Towels of the Western Part of Ukraine and Lithuania: Comparative Aspect. *The Ethnology Notebooks*, 3 (171), 792—804 [in Ukrainian].
- Nykorak, O., Herus, L., & Kutsyr, T. (2022). Patterned Woven Sashes of Western Ukrainian and Lithuania: Techniques, Ornamentation, Functions. *The Ethnology Notebooks*, 5 (167), 1147—1163 [in Ukrainian].
- Bernotiene, S. (1974). *Lithuanian Folk Women's Clothing of the XVIIIth — XXth centuries*. Vilnius: Mintis [in Lithuanian].
- Tomkuvienė, D. (2013). *Traditional Clothing of Kaisiadoris Area*. Vilnius [in Lithuanian].
- Bernotaitė-Beliauskienė, D., & Rutkauskienė, R. (2017). *Traditional Clothing and the National Costume: Textiles, Graphics, Painting*. Vilnius: Lietuvos dailės muziejus [in Lithuanian].
- Jurkuvienė, T. (2006). *Lietuvių tautinis kostiumas*. Vilnius: Baltos lankos [in Lithuanian].
- Kavaliauskienė, A. (2017). *Western Lithuanian Historical Costume of the XV — the First Half of the XX Century. Mazosius Lietuvos istorijos muziejus* [in Lithuanian].
- Savoniakaitė, V. (1998). *Textile in Rural Culture. Lithuanian Geometric Patterns in the XIX and XX Centuries*. Vilnius: Alma littera [in Lithuanian].
- Jurkuvienė, T. (1999). Lily Motif in Lithuanian Folk Textiles. In: *Ancient Baltic culture*, 5, 248—261 [in Lithuanian].
- Tumėnas, V. (2002). *Ornament of Lithuanian Traditional Pick-Up Woven Sashes*. Vilnius: Diemedis [in Lithuanian].

REFERENCES

Nykorak, O., Kutsyr, T., Kumpikaite, E., Milasiene, D., Rukuizienė, Z., & Nenartaviciute, E. (2020). Western Ukrainian and Lithuanian Bedspreads: Decor Ethno-Artistic Tra-

- Katkuviene, D., & Vandyte, A. (Eds.) (2008). *Aprons of Suvalkija. Catalogue*. Marijampole: Piko valanda leidykla [in Lithuanian].
- Holovatskii, Ja. (1868). *About the Costumes or Folk Clothing of Rusyns or Russians in Galicia and North-Eastern Hungary*. Petrograd: A. Kraievskii Printing House [in Russian].
- Lu, J., & Zhao, F. (2021). French Silk Varieties in Eighteenth Century. *Asian Social Science*, 1 (Vol. 17, pp. 53—61).
- Lebednykaite, M. (2013). *Festive Aprons in the Lithuanian Culture. 19th Century — Early 20th Century. Doctoral Dissertation*. Vilnius: Vilniaus dailės akademija [in Lithuanian].
- Lithuanian National Culture Centre. *About Us*. Retrieved from: <https://www.lnkc.lt/go.php/eng/About-us-/8781> (Last accessed: 30.10.2023).
- Paskelbti geriausi liaudies menininkai*. Retrieved from: <https://alkas.lt/2023/01/10/paskelbti-geriausi-liaudies-menininkai/> (Last accessed: 30.10.2023).
- Gutauskiene, M. (2023). *Republican Competitive Folk Art Exhibition. 2022. Catalogue*. Gelgaudiskis [in Lithuanian].
- The history of Zypliai Manor*. Retrieved from: <https://zypliuodvaras.lt/?cat=3> (Last accessed: 30.10.2023).
- John Hill. *Modernist Kaunas Added to UNESCO World Heritage List*. 25. September 2023. Retrieved from: <https://www.world-architects.com/en/architecture-news/headlines/modernist-kaunas-added-to-unesco-world-heritage-list> (Last accessed: 30.10.2023).
- Modernist Kaunas: Architecture of Optimism, 1919—1939*. Retrieved from: <https://whc.unesco.org/en/list/1661/> (Last accessed: 30.10.2023).